

± 1980

SOCIAAL
DEMOCRATISCHE
ARBEIDERSPARTIJ
IN NEDERLAND

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

BEWIJS VAN
LIDMAATSCHAP

STATUTEN

HUISHOUDELIJK REGLEMENT

PROGRAMMS

GEMEENTEPROGRAM

(Vastgesteld op 18 April 1927 op het Congres te Utrecht.)

De sociaaldemocratische gemeentepolitiek stelt zich ten doel de organen en instellingen der gemeente op de beste en ruimste wijze dienstbaar te maken aan de geestelijke en stoffelijke behoeften der ingezetenen, waarbij gestreefd wordt naar het grootst mogelijke gerief voor de bevolking en rekening wordt gehouden met hare economische positie.

Langs dezen weg bevordert de sociaaldemocratische gemeentepolitiek de socialistische gedachte; werkt zij mede aan de versterking van het besef der noodzakelijkheid eener socialistische regeling; schept en ontwikkelt zij de organen, die voor de leiding van eene gemeenschappelijke voorziening in algemeene behoeften onontbeerlijk zijn.

De sociaaldemocratische gemeentepolitiek kan zich intusschen niet ten doel stellen in de een of andere gemeente het socialisme te vestigen. De vestiging van het socialisme kan slechts internationaal en nationaal tot stand komen op den grondslag van gemeenschappelijk bezit van grond en productiemiddelen. Het leggen van dezen grondslag ligt buiten het bereik van eenigen gemeenteraad.

Onze gemeentepolitiek kan zich zoowel op het platteland als in de steden bezig houden met talrijke vraagstukken en aangelegenheden, die het leven der ingezetenen ten nauwste raken. De zorg voor huisvesting, voeding, opvoeding en ontwikkeling der breede volksmassa, voor de volksgezondheid, voor de sociaal-achterlijken, voor de vereenvoudiging van den arbeid der huisvrouw, — al deze onderwerpen vormen een onderdeel van het beleid van het gemeentebestuur. Gelukt het om de sociaaldemocratische gemeentepolitiek op één of meer dezer gebieden de leiding te doen geven, dan is daarmee niet alleen in sociaal opzicht belangrijk werk gedaan, maar dan ligt daarin ook een machtige propaganda van elken dag, die sterk spreekt tot de massa der arbeiders.

Deze vooropstelling moet er toe leiden, dat in ons gemeenteprogram geen zuiver socialistische eischen kunnen worden opgenomen. Bij alle daarin te stellen eischen moet rekening gehouden worden met de vraag, of deze reeds thans in het kapitalisme doorgevoerd kunnen worden. Er is verband tusschen gemeentewet en rijkswetten en in meer dan een opzicht wordt de doorvoering van eischen van sociaaldemocratische gemeentepolitiek door de rijkswetten en het daarop steunende toezicht van hooger administratief gezag min of meer tegengehouden; waar deze ervaring in de gemeenteraden wordt opgedaan, zal daaruit de prikkel ontstaan, om mede van deze lichamen aandrang te doen uitgaan tot wegneming van die elementen der

rijkswetgeving, die de ontplooiing van onze gemeentepolitiek tegenhouden.

Uitgaande van deze beginselen stelt de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij op het gebied der gemeentepolitiek het volgende program van eischen op:

1. Naar de draagkracht opklimmende belastingen met ruime vrijstelling van lagere inkomens en aftrek voor onderhoud van kinderen, onvermogene ouders en inwonende verwanten. Belasting op de waardevermeerdering van bebouwde en onbebouwde eigendommen. Bijzondere belasting van eigenaren, die bijzonder voordeel trekken van gemeentewerken.

2. Overbrenging in gemeentebeheer van alle plaatselijke particuliere monopolies en van zoodanige bedrijven, welker particulier beheer strijdig is met het verbruikersbelang en die rijp voor naasting zijn. Regeling van bedrijfstarieven in verband met bijzondere arbeidersbehoeften.

3. Tijdige uitbreiding van gemeentelijk grondbezit, waarbij het beheer gericht moet zijn op een goede woningpolitiek. Tijdige vaststelling van weloverwogen uitbreidingsplannen, in aansluiting met andere gemeenten, waarbij naar behoud van natuurschoon wordt gestreefd. Zorg voor aanleg en uitbreiding van openbare parken, plantsoenen en sportterreinen. Strengere bepalingen tegen grondspeculatie. Uitgifte van gemeentegrond in erfpacht.

4. Gemeentelijke woningbouw en krachtige, snelle bevordering van bouw door bouwverenigingen. Vaststelling van eene bouwverordening, die een goeden woningbouw verzekert, ook uit een oogpunt van welstand. Tehuizen voor ongehuwden. Zorg voor behoud van monumenten van natuur, geschiedenis en kunst. Bevordering van gemeenschappelijke inrichtingen voor de vereenvoudiging van de huishouding en voor kinderverzorging. Naast hoogbouw bevordering van tuinstadbouw en van huizen voor één of twee gezinnen. Krachtige voortzetting der onbewoonbaarverklaring van krotten op voet van de Woningwet. Opruiming van slechte blokken en wijken, zoo noodig door onteigening. Vaststelling eener verordening op de dichtheid en deugdelijkheid der bewoning van de woningen. Verhuring van woningen beneden kostprijs, waar dit noodig is. Wering van allen werkgeversinvloed op de verhuring van woningen, ontstaan door werkgeversbijdragen in de woningbouwkosten. Gemeentelijke hypotheekbanken. Zorg voor volledige inrichting der nieuwe woonwijken; voorziening met scholen enz.

5. Gemeentelijke zorg voor de levensmiddelenvoorziening. Goed ingerichte markten voor levensbehoeften. Gemeentelijke melkbedrijven. Krachtige toepassing der Warenwet en Vleeschkeuringswet en voor zoover noodig gemeentelijke aanvulling. Oprichting van openbare slachthuizen.

6. Regeling der arbeidsvoorwaarden van het gemeentepersoneel in georganiseerd overleg met zijn vakverenigingen. Verlof met behoud van loon voor zwangeren en kraamvrouwen. Geleidelijke uitbreiding der medezeggenschap, ook buiten het gebied der eigenlijke arbeidsvoorwaarden. Invoering en handhaving van de 48-urige werkweek voor het gemeentepersoneel en van een drie- en vierploegenstelsel voor personeel werkzaam in continu-bedrijven en diensten. Vrijheid van dienst op Zondag of, wanneer dit onmogelijk is, een andere vrije dag in de week; vrije Zaterdagmiddag. Een jaarlijksche aaneengesloten verloftijd met vacantietoeslag. Scheidsgerichten ter beoordeeling van straffen en geschillen met vrije keuze zijner scheidsrechters door het gemeentepersoneel. Bij gelijken arbeid gelijk loon voor man en vrouw. Geen ontslag aan vrouwelijk personeel wegens huwelijk; voldoende verlof voor zwangeren en kraamvrouwen. Bestekbepalingen, met als minimum hetgeen in de collectieve arbeids-overeenkomsten der vakverenigingen is vastgelegd. Bevordering van eigen beheer.

7. Acht-uur-winkelsluiting.

8. Oprichting van of steun aan bureaux voor kosteloozen rechtsbijstand aan on- en minvermogenen.

9 Nauwgezette zorg voor het openbaar voorbereidend-, lager-, herhalings-, middelbaar-, voorbereidend hooger-, en vak-onderwijs voor jongens en meisjes. Toepassing, zoo noodig bij wijze van proef, van nieuwe onderwijsmethoden. Schoolgeld naar draagkracht, met vrijstelling van on- en minvermogenen. Instelling van beurzen ten behoeve van begaafde leerlingen, wier ouders financieel onmachtig zijn de kosten eener geëigende studie te dragen. Bevordering van leiding bij beroeps-keuze.

Afzonderlijk onderwijs voor schipperskinderen, kramerskinderen en verder voor achterlijken, spraakgebrekkigen, slechthoorenden, slechtzienden en blinden. Nazorg voor zwakzinnigen.

Toezicht op het bijzonder voorbereidend onderwijs. Voor het personeel van het voorbereidend onderwijs een salarisregeling, die de verbetering en nieuwe ontwikkeling van dit onderwijs bevordert. Verplichte opleiding van dit personeel.

Het geven van gelegenheid tot het volgen van een zevende en achtste leerjaar.

Kleinere klassen.

Onderwijs voor volwassenen.

Lichamelijke onderwijszorg door gemeentelijke schoolvoeding en -kleeding, vacantiëkolonies, openluchtscholen, schoolbaden, schoolartsen, schooltandartsen en schoolverpleegsters.

Democratisch geregeld invloed van het onderwijzend personeel in de schoolzaken.

Bevordering eener goede samenwerking tusschen school en huis.

Steun aan onschoolsche samenkomsten van de leerplichtige jeugd.

10. Bevordering der volksontwikkeling der openbare boekeringen en leeszaalen, musea, voordrachten, tooneelvoorstellingen en concerten, sport- en speelterreinen. Steun aan kunst en kunstenaars. Openbare vergaderzaalen, dorps- en volkshuizen. Steun aan vrije jeugdvorming.

11. Uitgebreide zorg voor openbare gezondheid. Openbare ziekenhuizen, badhuizen, zweminrichtingen, waschinrichtingen en zoo noodig waschhuizen. Geneeskundige en verloskundige verzorging voor onvermogenen met vrije artskenkeuze waar de plaatselijke omstandigheden dit mogelijk maken. Gemeentelijke wijkverpleging. Tandheelkundige klinieken. Zorg voor verweesden, verwaarloosden, half-weezen, buitenechtelijke kinderen, ouden van dagen en dakloozen, doorgangshuizen voor ongehuwde moeders. Zorg voor blinden en andere lichamelijk gebrekkigen.

12. Zorg voor moeders en kinderen door cursussen in kinderverzorging, kraamvrouwenklinieken, gemeentelijke kraamverzorging en huishouden-verzorging. Voorlichtingsbureaux voor jonge moeders. Consultatiebureaux voor kinderen. Melkkeukens. Gemeentelijke kleinkinderbewaarplaatsen (crèches) en gemeentelijk toezicht op particuliere inrichtingen. Vrouwelijke beampten bij de zedenpolitie en kinderpelitie.

13. Overbrenging der openbare armenzorg in rechtstreeks gemeentebcheer met opheffing der zelfstandige burgerlijke armbesturen. Zoolang dit nog niet geschied is, arbeidersvertegenwoordigers in de armbesturen. Ruime toepassing van art. 29 der Armenwet, zorg voor blinden en andere lichamelijk gebrekkigen. Woekerbestrijding van gemeentewege.

14. Bestrijding van het alcoholisme. Steun aan drankbestrijdersvereenigingen. Beperking van het aantal drankvergunningen en verloven. Drankvrije wijken.

15. Afschaffing van bepalingen uit de politieverordeningen, die inbreuk maken op de vrijheid van betooging, het recht van vergaderen en de vrijheid van drukpers.

16. Gemeentelijke deelneming aan de Rijkswerkloozenverzekering. Openbare arbeidsbemiddeling. Productieve werkverschaffing.

17. Bevordering der welvaart ten plattelande door:

- a. Ontginning van woeste (heide) gronden, voor zoover daarvoor geschikt, en drooglegging van moerassen en ontwatering van lagere landen.
- b. Van gemeentewege, waar het Rijk in gebreke blijft, bebosching van heide- en zandgronden, welke voor directe ontginning voor landbouw, tuinbouw of veeteelt, niet geschikt zijn.
- c. Op de ontgonnen gronden, nadat die daarvoor gereed zijn gemaakt, stichting van boerderijen.

- d. Tegen een door een onpartijdig-deskundige commissie te schatten huur of pachtsom, de onder c. genoemde boerderijen ter beschikking stellen van ter exploitatie daarvan bekwame personen; of exploitatie van gemeentewege.
- e. Zoo noodig van gemeentewege verstrekking van kapitaal, tegen een matige rente, ter aanschaffing van het noodige vee en gereedschappen. Waar daarin door de landbouwcoöperaties niet wordt voorzien, ingebruikgeving van landbouwmachines.
- f. Op gronden, daarvoor door ligging en structuur geschikt, bevordering van tuinbouwbedrijven. Waar mogelijk stichting van conserveeringsfabrieken en drogerijen.
- g. Krachtige bevordering van vakonderwijs ten plattelande; waar noodig, een subsidie uit de gemeentekas voor reis- en verblijfkosten naar vorenbedoelde onderwijsinrichtingen.
- h. Het verschaffen, rechtstreeks van gemeentewege of krachtens de landarbeiderswet, van kleine perceelen los land aan de landarbeiders, voor het verbouwen van producten voor eigen gebruik.

18. Bevordering der samenwerking van gemeenten en van gemeenten en de provincie ter totstandbrenging van wat buiten het bereik ligt van afzonderlijke gemeenten (bijv. waterleiding, gasfabriek, electriciteitsbedrijf, autobusdiensten, gezondheidsdienst, vakonderwijs, kosteloze rechtsbijstand enz.). Gezamenlijke inkoop van materialen, die voor gemeentediensten noodig zijn.